

International Holocaust Remembrance Alliance

Rekomendacijos edukacinėms išvykoms į autentiškas ir neautentiškas su Holokaustu susijusias vietas

Šios rekomendacijos, pirmą kartą išleistos 2001 metais gairių pavidalu, neseniai buvo išplėstos atsiliepiant į pastaraisiais metais gerokai išaugusį jaunimo edukacinių išvykų į su Holokaustu susijusias autentiškas ir neautentiškas vietas skaičių. Autentiška vietovė yra ta, kurioje Holokausto laikotarpiu vyko istoriniai įvykiai. Daugelyje tokių istorinių vietų atmintis buvo įamžinta, kai kuriose iš jų įrengti muziejai, į jas organizuojami apsilankymai.

Jau daugelyje šalių edukacines išvykas į su Holokaustu susijusias pažintines vietas Europoje, Izraelyje, Jungtinėse Amerikos Valstijose ir kitose šalyse koordinuoja įvairios organizacijos ir mokyklos.

Per pastarąjį dešimtmetį daugiau kaip trisdešimt šalių visame pasaulyje įteisino Holokausto minėjimo dienas, o 2005 m. lapkričio mėnesį Jungtinės Tautos priėmė rezoliuciją kasmet sausio 27-ąją minėti Tarptautinę Holokausto aukų atminties dieną. Siekiant pagerbti Holokausto aukas vis dažniau organizuojamos išvykos į autentiškas ir neautentiškas atminimo vietas.

Apsilankymams edukaciniais tikslais į su Holokaustu susijusias vietas, tiek į autentiškas atminties įamžinimo vietas, tiek į muziejus, kurių vieta su Holokaustu nėra tiesiogiai susijusi, reikia gerai pasirengti, paskatinti mokinius aktyviai įsijungti į pažintinį procesą, papildyti jį pažintine veikla po apsilankymo. Ši veikla turi būti sutelkta į Holokausto istorijos mokymą, bet gali būti papildyta ir tarpdalykiniais aspektais. Vien aplankyti šias vietas nepakanka – mokytojai turėtų gerai pagalvoti, kaip edukacines išvykas susieti su darbu klasėje.

Į Holokausto istoriją būtina pažvelgti iš skirtingų Holokausto aukų, nusikaltimų vykdytojų, kolaborantų, stebėtojų ir gelbėtojų pozicijų. Tačiau per apsilankymus buvusiose koncentracijos stovyklose ar naikinimo centruose pagrindinį dėmesį dera skirti aukų patirčiai. Žudynių vykdytojų vaidmenį ir veiksmus verta aptarti dar prieš apsilankymą arba po jo, o mokytojams reikėtų parinkti tokį mokymo būdą, kad vaikai nesitapatintų su žudynių vykdytojais.

Autentiškose ir neautentiškose atminties vietose dirbantys darbuotojai yra atsakingi už tai, kad mokytojai gautų tinkamų patarimų, informaciją ir medžiagą, būtiną pasirengti išvykai ir po jos klasėje

vyksiančioms pamokoms, o mokytojas šioms rekomendacijoms turėtų skirti pakankamai laiko per užsiėmimus klasėje.

Iki šios dienos išsamiausias šaltinis apie su Holokaustu susijusias vietas su interaktyviu visų Holokausto įamžinimo vietų, paminklų, institucijų, muziejų, skirtų nacių nusikaltimų aukoms atminti, žemėlapiu yra interneto svetainė www.memorial-museums.net/.

Santrumpa

Pasirengimas edukacinėms išvykoms į su Holokaustu susijusias vietas

- Išvyka į autentišką vietą ar muziejų neturėtų būti vertinama kaip savaimė pakankama susipažinti su Holokaustu tema. Mokytojas turi aiškiai suvokti išvykos tikslus ir apmąstyti, kaip pati išvyka praplės ir papildys darbą klasėje.
- Labai svarbu kruopščiai suplanuoti išvyką, o mokytojas turi susisiekti su lankytinos vietos darbuotojais ir pasitarti, kaip jai pasirengti.
- Būtų geriausia, jei mokytojas iš anksto apsilankytų toje vietoje arba dalyvautų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo seminare apie edukacines išvykas.
- Rengiantis išvykai, būtina aiškiai suvokti, kad autentiška vieta yra atmintina dėl savo istorijos, ir apsilankymas joje gali suteikti žinių ne tik apie praeitį, bet ir apie tai, kaip praeitis prisimenama ir įamžinama.

Apsilankymo metu

- Per išvykas į autentiškas ir neautentiškas vietas kuriama ypatinga mokymosi patirtis ir kitokios galimybės mokytis nei klasėje. Išvyka gali padėti mokiniams suvokti temos svarbą, nes dėl išvykos mokiniai išleidžiami iš kitų dalykų pamokų ir iš mokyklos.
- Autentiškoms vietoms būdinga unikali atmosfera, kuri gali paskatinti ypatingą norą daugiau sužinoti, sužadinti stiprias emocijas. Rengiantis išvykai mokytojo pareiga būtų suprasti ir atsižvelgti į tai, kad mokiniai susidurs su stipriomis emocijomis.
- Autentiškose vietose gausu galimybių nuodugniai tyrinėti konkrečias vietas ir istorinį laikotarpį.
- Galimybė patyrinėti originalius istorinius eksponatus gali paskatinti susidomėjimą, motyvaciją mokytis; be to, formuojasi apčiuopiamas tiesioginis ryšys su praeityje gyvenusiais žmonėmis, o klasėje tai pasiekti sunku.
- Išvykose daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama lankomos vietos istorijai. Mokiniai turėtų aktyviai išnaudoti lankomą vietą, kaip aptartų temų ir analizuotų problemų istorinį įrodymą. Išvykos nereikėtų vertinti, kaip vienintelės galimybės atsakyti į visus istorinius klausimus, bet labiau kaip paskatą aptarti naujus istorinius, moralinius ir etinius aspektus.
- Mokytojo vaidmuo išvykose į autentiškas ar neautentiškas paminėjimo vietas yra nepaprastai svarbus, net jei ekskursiją veda kitas žmogus.
- Dauguma mokinių nepratę mokytis muziejuose ir autentiškose vietose ir neturi mokymuisi tokioje aplinkoje būtinų įgūdžių. Todėl muziejų ir autentiškų vietų darbuotojai turi padėti mokiniams suprasti eksponuojamą medžiagą.

- Edukacinėse išvykose mokytojas turi paskatinti mokinius diskutuoti ir apmąstyti, o autentiškos vietos ar muziejaus darbuotojai turi parūpinti tam tinkamą vietą ir laiką.

Po edukacinės išvykos

- Po išvykos privalu atsakyti į mokiniams iškilusius klausimus ir padėti jiems naujai įgytas žinias susieti su platesniu istoriniu kontekstu.

Rekomendacijos edukacinėms išvykoms į su Holokaustu susijusias vietas

Išvyka į autentišką vietą ar muziejų neturėtų būti vertinama kaip vienintelis tinkamas būdas mokytis apie Holokaustą. Mokytojas turi aiškiai suvokti išvykos tikslus ir apmąstyti, kaip pati išvyka praplės ir papildys darbą klasėje.

Holokausto, sunkios ir sudėtingos temos, pažinimas įmanomas per mokymosi procesą. Nors edukacinės išvykos gali gerokai praturtinti mokinių edukacinę patirtį, apsilankymai Holokausto įamžinimo vietose ar muziejuose negali pakeisti visaverčių istorijos pamokų. Jei pageidautumėte Holokausto studijų grupės parengtų pedagoginių patarimų apie tai, kaip mokytis apie Holokaustą, atminties įamžinimą ir šios srities tyrimus, [spauskite čia](#).

Labai svarbu kruopščiai suplanuoti išvyką, o mokytojas turi susisiekti su lankytinos vietos darbuotojais ir pasitarti, kaip jai pasirengti.

Spausdintą ar internete skelbiamą medžiagą, tokią kaip lankstinukus, skrajutes ar brošiūras, galima iš anksto paimti vietoje ir padalyti vaikams dar prieš apsilankymą. Tokia medžiaga paprastai dalijama nemokamai arba ją galima nusipirkti.

Pavyzdžiui, Sachsenhauseno muziejaus Švietimo skyrius rekomenduoja:
„Po apsilankymo siūloma dar kartą viską aptarti su mokiniais. Svarbu, kad vaikai suprastų, jog nuo nacionalsocialistų laikų stovyklos vaizdas yra pasikeitęs. Nuotraukos gali padėti mokiniams įsivaizduoti, kaip stovykla atrodė anuomet. Rekomenduojama dar iki išvykos surinkti mokinių klausimus apie stovyklą.“

/Nuotrauka ir užrašas po ja: Jaunimo grupė Hartheimo pilyje, pažinimo ir atminties vietoje Austrijoje. 2003 m. liepos mėn./

Mokinių grupių išvykos į autentiškas vietas gali būti rengiamos tiek oficialiai (organizuojamos mokyklų ir mokinių organizacijų), tiek ir neoficialiai (rengiamos bažnyčių grupių ar jaunimo judėjimų). Žinoma, šių grupių apsilankymo tikslai gali skirtis, atsižvelgiant į tai, kas, grupės koordinatoriaus nuomone, labiausiai domina grupės narius. Pastaraisiais metais mokinių apsilankymus autentiškose vietose pradėjo organizuoti kelionių agentūros. Rekomenduojama, kad mokytojai tiesiogiai susisiektų su atsakingais darbuotojais vietose, kurias ketinama aplankyti, ir su jų pagalba suplanuotų apsilankymo eigą, o kelionės organizatoriui paliktų visus logistinius rūpesčius.

Tėvų indėlis ruošiantis išvykai paprastai sustiprina įspūdį, kad ir dauguma bendruomenės narių palaiko šią idėją, o tai suteikia jai daugiau svarbos tiek prieš edukacinę išvyką, tiek po jos.

Būtų geriausia, jei mokytojas iš anksto apsilankytų atmintinoje vietoje arba dalyvautų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo seminare apie edukacines išvykas.

Vietos muziejai organizuoja seminarus mokytojams, norintiems pagilinti tiek bendrąsias savo žinias apie Holokaustą, tiek apie tai, kas vyko toje konkrečioje vietoje.

Pavyzdžiui, Budapešto Holokausto atminties centras skelbia: „Mūsų centras ne tik informuoja mokinius apie Holokaustą, tačiau ir vykdo mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programas. Seminaruose aptariame šiuolaikines aktualijas ir kontroversiškus klausimus, kylančius po Holokausto tyrimų, bei jų sociopsichologinę, istorinę ir literatūrinę reikšmę. Mokytojų filmų klubas kuria meninius ir dokumentinius filmus, kuriuos galima peržiūrėti vietoje. Diskusijas po peržiūrų veda ekspertai.“

Norėdami daugiau sužinoti apie profesionalius mokomuosius seminarus, kuriuos siūlo muziejai, peržiūrėkite internetinių puslapių nuorodas, pateiktas šio aprašymo pabaigoje.

Daugelyje Holokausto atminties vietų įrengtos muziejinės ekspozicijos, veikia mokymo ar švietimo skyrius.

Pavyzdžiui, Jungtinių Amerikos Valstijų Holokausto atminties muziejus (USHMM) turi ir savo ekspoziciją, ir švietimo skyrių. „Mokytojai, kurie lydi mokinių grupes apžiūrėti USHMM nuolatinę ekspoziciją, atlieka svarbų vaidmenį padėdami muziejui supažindinti mokinius su Holokausto istorija ir pamokomis. Kiekvienai metais šimtai tūkstančių mokinių atvyksta į Vašingtoną, Kolumbijos apygardoje, aplankyti muziejų ir daugiau sužinoti apie Holokausto istoriją.

USHMM nuolatinė ekspozicija ypač naudinga įvairiems edukaciniams tikslams. Daugelis mokytojų šią išvyką rengia prieš pradėdami mokyti apie Holokaustą arba kaip mokymų kulminacinę dalį. Kai kurie mokytojai apsilankymą muziejuje vertina, kaip tinkamiausią galimybę supažindinti mokinius su Holokausto istorija. Nuolatinė ekspozicija padeda įvairių dalykų mokytojams – istorijos, literatūros, socialinių, gamtos ar menų – apsilankymą muziejuje susieti su mokymo turiniu.

Rengiantis išvykai, būtina aiškiai suvokti, kad autentiška vieta yra atmintina dėl savo istorijos, ir apsilankymas joje gali suteikti žinių ne tik apie praeitį, bet ir apie tai, kaip praeitis prisimenama ir įamžinama.

/Nuotrauka ir užrašas po ja: 2005 m. rugsėjo pirmoji. Uždegamos žvakutės prie Mirties sienos pirmojoje Aušvico stovykloje. Lenkų mokiniai, konferencijos „Pirmoji Antrojo pasaulinio karo diena“ dalyviai, kurią organizavo Tarptautinis švietimo centras apie Aušvicą ir Holokaustą (ICEAH). Lenkijos valstybinio ICEAH Aušvico–Birkenau muziejaus nuotrauka/

Su Holokaustu susijusios istorinės vietos, neretai ir kapai, kelia niūrią nuotaiką. Mokytojai turi patys spręsti, kiek tokių vietų jų mokiniams derėtų aplankyti. Svarbu užtikrinti, kad kiekvienai vietai aplankyti būtų skirta pakankamai laiko, kad jo netektų trumpinti dėl logistinių priežasčių ar dėl pernelyg įtempto tvarkaraščio.

Autentiškų vietų muziejai turi ir švietimo centrus, kurie žinią apie Holokausto tragediją perduoda su viltimi ateičiai. Edukacinis tikslas tiek autentiškose, tiek neautentiškose vietose dažniausiai yra trejopas:

- švietimas: perduoti ir skleisti žinią apie šią precedento neturinčią tragediją;
- atminimas: išsaugoti atmintį apie aukas;
- sąmoningumo skatinimas: suteikti lankytojams progą apmąstyti moralinius ir dvasinius klausimus, kuriuos kelia Holokausto įvykiai, taip pat įvertinti ir asmeninę atsakomybę, kurią skatina Holokausto istorija.

Kartais mokytojai savęs klausia: „Ar verta vykti su mokiniais į tokias vietas, kur beveik viskas išnaikinta ir mažai beliko ką pažiūrėti?“ Šis klausimas gali tapti tema diskusijai dar iki išvykos, kad mokytojai ir mokiniai pasigilintų į klausimus, susijusius su tokių vietų lankymu.

Holokausto atminties vietų lankymas

Apsilankymai autentiškose ir neautentiškose vietose palieka ypatingą išpūdį, kurio neįmanoma perteikti klasėje. Išvyka gali padėti mokiniams suvokti temos svarbą, nes dėl išvykos mokiniai išleidžiami iš kitų dalykų pamokų ir iš mokyklos.

Lankydami autentiškas ar neautentiškas Holokausto atminties vietas mokiniai paprastai sužino daug svarbių dalykų apie vykdytojus, kolaborantus, aukas ir stebėtojus. Pavyzdžiui, Maidaneke, Lenkijoje, mokiniai domisi, kaip į šią stovyklą reagavo apylinkėse gyvenę gyventojai. Wansee konferencijos namai Vokietijoje rengia seminarus Holokausto tema įvairioms grupėms, įskaitant ir valstybės tarnautojus, kurie mokosi apie nacių biurokratų indėlį planuojant ir įgyvendinant Holokaustą.

/Nuotrauka ir užrašas po ja: Jaunimo seminaras Buchenvalde, Vokietijoje/

Pastaraisiais metais daugelyje Vokietijos su Holokaustu susijusių vietų, tokių kaip Ravensbriukas, Sachsenhausenas, Buchenvaldas ir Bergen Belsenas, buvo surengti seminarai jaunimui. Šie mokymai – tai puiki galimybė keletą dienų praleisti Holokausto atminties vietose, susipažinti su šių vietų istorija.

/Nuotrauka ir užrašas po ja: Wansee konferencijos namai; mokiniai domisi nuolatine ekspozicija/

Per seminarus akcentuojami šie dalykai:

- pastatų istorija, supažindinama su jų struktūra, kaip nuo tada pasikeitė aplinka, kokie rasti objektai ir dokumentai;
- istorinis stovyklos kontekstas;
- komplekso ryšiai su aplinkiniais gyventojais nacių laikotarpiu;
- vietos istorija po karo ir ten atlikti įamžinimo darbai;
- apsilankymo poveikis lankytojų įsitikinimams, elgesiui ir jausmams;
- vieši pokalbiai ir išliekantis vidinis asmens įsitikinimų, elgesio, baimės ir vilties konfliktas.

Darbas per šiuos pažintinius seminarus orientuotas tiek į veiksmą, tiek į rezultatą. Be pažinties su vieta, diskusijos ir darbo su dokumentais ir literatūra, ypatinga reikšmė teikiama žmonių, atlikusių kasinėjimo darbus, kūrusių meno kūrinius, filmus Holokausto tema, kalbintųjų išgyvenusius žmones ir t. t., asmeniniams įspūdžiams perteikti.

Autentiškoms vietoms būdinga unikali atmosfera, kuri gali paskatinti ypatingą norą daugiau sužinoti, sužadinti stiprias emocijas. Rengiantis išvykai mokytojo pareiga būtų suprasti ir atsizvelgti į tai, kad mokiniai susidurs su stipriomis emocijomis.

Apsilankymas autentiškoje vietoje gali būti sukrečianti patirtis tiek pažintine, tiek emocine prasme įvairaus amžiaus lankytojams. Neįmanoma iš anksto nusiteikti tam, ką pamatysi ir pajausi. Šios išvykos, kurios įpučia gyvybės vadovėlinėms žinioms, paprastai padaro didesnę įtaką nei pažintis su Holokaustu klasėje. Mokiniai dažnai galvoja, kad mokytojai iš jų tikisi tam tikro elgesio vietoje. Tačiau tai, kad mokiniai neverkia ar, priešingai, nesijuokia, dar nereiškia, kad ateityje neberekėtų su mokiniais vykti į šias vietas. Nėra kokio nors vieno teisingo būdo, kaip reaguoti į tai, ką pamatai Holokausto ekspozicijoje.

Kai kurie mokiniai mano, kad verta užsirašyti tai, ką svarbaus sužinos muziejuje. Jie gali sugalvoti savo sąsiuvinyje spontaniškai ar piešinių pavidalu užsirašyti įžvalgas, klausimus ar detales. Vėliau galės savo užrašus peržvelgti. Daugelis mokinių pastebėjo, kad užrašai mokantis apie Holokaustą ar lankantis įamžinimo vietoje padeda jiems geriau suvokti šią temą.

Autentiškose vietose gausu galimybių nuodugniai tyrinėti konkrečias vietas ir istorinį laikotarpį.

Kiekviena autentiška vieta turi savo istorinį kontekstą, todėl aplankyti vieną vietą nėra tas pats, kas aplankyti kurią nors kitą. Nors Holokausto pėdsakų išlikę visose autentiškose vietose ir muziejuose, neįmanoma tiksliai atkurti kas toje vietoje vyko Holokausto laikotarpiu. Pasakojant apie tai, ką

mokiniai mato, derėtų akcentuoti konkrečios vietos naratyvą, ypač tais atvejais, kai mokiniai tą pačią savaitę lankysis ir kitose Holokausto atminties vietovėse.

Lankydami neautentiškose vietose (muziejuose) mokiniai dažnai nesitapatina su Holokausto įvykiais, kadangi jie tuo metu nėra toje vietoje, kur visa tai vyko. Muziejuose mokiniai nesusiduria su Holokausto patirtimi tol, kol neįžengia į ekspozicijos sales.

Pavyzdžiui, Yad Vasheme, pagrindinėje Holokausto kankinių ir didvyrių atminties institucijoje, įkurtoje ant Atminimo kalno Jeruzalėje, ekspozicija sąmoningai įrengta toliau nuo pagrindinių gatvių gaudesio ir triukšmo, tuo tarsi pranešant pro vartus įeinančiam lankytojui, kad jie įžengia čia tam, kad nepamirštų, ką pamatę.

Galimybė patyrinėti originalius istorinius eksponatus gali paskatinti susidomėjimą, motyvaciją mokytis; be to, formuojasi apčiuopiamas tiesioginis ryšys su praeityje gyvenusiais žmonėmis, o klasėje tai pasiekti yra sunku.

/Nuotrauka ir užrašas po ja: Tėvas Emile Shoufani su savo kolegomis lankosi Yad Vasheme; 2003 m. vasario mėnuo. Yad Vashemas, Izraelis, nuotrauka/

Autentiškos vietos, tokios kaip nacių pastatytos naikinimo stovyklos, yra labai įtaigios, nes jos priverčia lankytojus pažvelgti į nuožmiausio blogio veidą. Tai pat svarbu turėti omenyje, kad žmonės, čia atsidūrę kaip kaliniai, už šios vietos vartų gyveno gana įprastą mums visiems gyvenimą. Todėl kelionių organizatoriams labai rekomenduojame ne vien tik papasakoti mokiniams, kaip žmonės buvo žudomi pramoniniu būdu pasitelkus pseudomokslinę rasinę ideologiją, bet ir atskleisti turtingą kultūrinį ir dvasinį žydų bendruomenės gyvenimą iki Holokausto. Kai mokiniai daugiau sužino apie prieškarinį žydų gyvenimą ir papročius, jie geriau įsivaizduoja aukas, kurių vardus ir tapatybę mėgino ištrinti Holokausto rengėjai ir jų parankiniai.

Mokytojas atsako už vaikus ir turi būti tikras, kad išvyka į autentišką vietą ar muziejų tinkama jų amžiui. Jis turi pasiteirauti vietoje dirbančių specialistų, koks mažiausias tinkamas amžius susipažinti su jų ekspozicija.

Išvykose daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama lankomos vietos istorijai. Mokiniai turėtų aktyviai išnaudoti lankomą vietą, kaip aptartų temų ir analizuotų problemų istorinį įrodymą. Išvykos nereikėtų vertinti, kaip vienintelės galimybės atsakyti į visus istorinius klausimus, bet labiau kaip paskatą aptarti naujus istorinius, moralinius ir etinius aspektus.

Holokaustas buvo vykdomas visame Europos žemyne. Dažnai lankantis vienoje konkrečioje vietoje sudėtinga išvelgti platesnį Trečiojo reicho ar konkrečiai „Galutinio žydų klausimo sprendimo“ kontekstą. Todėl rekomenduojama, esant galimybėms, išvykas į autentiškas vietas planuoti po Holokausto studijų mokykloje. Jei pageidautumėte tarptautinės Holokausto studijų grupės parengtų pedagoginių patarimų apie tai, kaip mokyti apie Holokaustą, atminties įamžinimą ir šios srities tyrimus, spauskite [čia](#).

Mokytojo vaidmuo išvykose net ir tada, kai ekskursiją veda gidas, labai svarbus.

/Nuotrauka: Mokiniai apžiūri eksponatus apsilankymo Bergen Belse, Vokietijoje, metu/

Visuomet, kai tik yra galimybė, patartina iš anksto pabendrauti su gidu. Išvykos metu mokytojai turėtų būti su klase, kad prireikus sudrausmintų savo mokinius ir sukurtų palankią mokymuisi aplinką.

Pavyzdžiui, Terezino memorialinio komplekso lankytojų elgesio kodekse skelbiama:
„Lankytojai apsilankymo Terezino memorialo administruojamoje teritorijoje metu turi elgtis mandagiai, gerbti Terezino memorialo istorinę, socialinę ir kultūrinę reikšmę, tinkamai elgtis prie muziejaus eksponatų, su kitais lankytojais.“

Dauguma mokinių nepratę mokytis muziejuose ir autentiškose vietose ir neturi mokymuisi tokioje aplinkoje būtinų įgūdžių. Todėl muziejų ir autentiškų vietų darbuotojai turi padėti mokiniams geriau suprasti eksponatus.

Prieš apsilankymą profesionalūs švietimo darbuotojai turi įvertinti mokinių amžių, skirtingus mokymosi poreikius, ką jie šia tema jau žino. Galima rengti informacinius susitikimus, ekskursijas su gidu, užduočių lapus, audiogidus ir pan.

Mokytojai turi parinkti Holokausto vietose besilankantiems vaikams tinkamas pažintines veiklas, vengti inscenizacijų, kurios skatintų vaikus tapatintis su nusikaltėliais ar su aukomis. Nors tokie empatiją stiprinantys žaidimai gali būti labai vertingi istorija besidomintiems jauniems žmonėms, nes jie perteikia patirtį, kaip kiti žmonės reaguodavo patekę į ypač sudėtingą padėtį, visgi reikia būti labai atidiems parenkant tokias inscenizacijas, ypač autentiškose vietovėse.

Pavyzdžiui, Imperijos karo muziejaus švietimo darbuotojai parengė audioekskursiją mokinių grupėms, kurios lanko jų Holokausto ekspoziciją. Jų edukacinis požiūris yra toks: „Kaip tokia ekspozicija sudominti keturiolikos metų lankytojus, jei vieni pagrindinių eksponatų yra tokie įprasti daiktai kaip dantų šepetėliai, puodai, keptuvės ir seni batai? Kaip pateikti jauniems žmonėms masinių žudynių ir griovimo istoriją nesukeliant liguisto susidomėjimo mirtimi ir nenužmoginant aukų?

Imperijos karo muziejaus Holokausto ekspozicijos sprendimas buvo pasitelkti audiogidą, sutelkti jaunų žmonių dėmesį į pagrindinius eksponuojamus daiktus ir taip atskleisti klausytojams tų įvykių esmę.

Kai lankytojas įsisąmonina, kad šie būtiniai daiktai buvo atgabenti iš nacių okupuotos Lenkijos mirties stovyklų (į kurias šiuos daiktus atsivežė žmonės, apgauti, jog jie bus tik perkelti į kitą vietą ir netrukus pradės naują gyvenimą), aiškėja jų, kaip daiktinių liudijimų, reikšmė.“

Autentiškų ir neautentiškų su Holokaustu susijusių ekspozicijų darbuotojai paprastai yra tikri profesionalai, kurie ne tik labai daug žino, bet ir moka būti gidais, taip pat puikiai dirba su mokinių grupėmis. Jaunimo bendraamžių švietimas – būdas motyvuotų bendraamžių pagalba padėti jaunuoliams, paprastai tokio pat amžiaus ir besidominčių tuo pačiu, įgyti reikiamų žinių ir įgūdžių būti atsakingesniems. Kai kuriems mokytojams gali patikti mintis išmėginti bendraamžių švietimą autentiškose ir neautentiškose Holokausto įamžinimo vietose, tačiau dauguma mokinių be aukštojo išsilavinimo ir tinkamo pasirengimo nesugebės būti tinkamais gidais. Todėl rekomenduojame tam pasitelkti švietimo darbuotojus, kurie turi didesnės darbo su mokiniais patirties.

/Nuotrauka: Mokiniai lankosi Beth Shalom Jungtinėje Karalystėje/

Edukacinėse išvykose mokytojas turi paskatinti mokinius diskutuoti ir viską apmąstyti, o autentiškos vietos ar muziejaus darbuotojai turi parūpinti tam tinkamą vietą ir laiką.

Atmintis – tai pokalbis. Mokytojai yra pokalbio iniciatoriai, moderuojantys mokinių pažintinį procesą autentiškose ir Holokausto įamžinimo neautentiškose vietose.

Pavyzdžiui, Mauthausenas Austrijoje ... yra vieta, kurioje persipynė daugelio Europos ir kitų žemynų piliečių likimai. Lankytojai tokiose vietose susipažįsta su istorija, praplečia savo akiratį ir pradeda atsakingiau žiūrėti į moralines savo kaip piliečių pareigas. Mums žengiant į ateitį persipynusi įvairių tautų atmintis nusipelno didelio dėmesio.

Kai kurie mokytojai ir mokiniai nori surengti Holokausto atminties ceremonijas autentiškuose ir neautentiškose vietose. Rekomenduojama, kad tokioms ceremonijoms mokiniai iš anksto parengtų pasakojimus apie savo šeimos narius ar kitas Holokausto aukas. Tokiose įstaigose bendri atminties įamžinimo veiksmai, pavyzdžiui, muzikos klausymas, bendros maldos, žvakių deginimas, eilių deklamavimas ar aukų vardų skaitymas, yra įprastas dalykas. Nors Holokausto atminties puoselėjimo ir švietimo formos paprastai gana įvairuoja, tokios ceremonijos Holokausto įamžinimo vietose yra svarbi edukacinio proceso dalis.

Po edukacinės išvykos

Po išvykos privalu atsakyti į mokiniams iškilusius klausimus ir padėti jiems naujai įgytas žinias susieti su platesniu istoriniu kontekstu.

Pavyzdžiui, Aušvico–Birkenau švietimo darbuotojai rašo: „Kuo daugiau prabėga laiko nuo Antrojo pasaulinio karo, tuo aktualesnis tampa švietimas atminties įamžinimo vietose. Ypatingai svarbu perduoti šią atmintį jaunajai kartai, kurios moralinis jautrumas ir savimonė dar tik formuojasi. Kelioms po karo gimusioms kartoms ši daugiau nei pusės amžiaus senumo patirtis yra tokia tolima, kad jauni žmonės nebegali su ja susitapatinti taip, kaip jų tėvai ar seneliai. Aušvicas yra simbolinė vieta įvairių tautų ir religijų atstovams; kaip ir visose atminties įamžinimo vietose, švietimo pastangos šiame komplekse įneša svarbų indėlį į šiuolaikinės visuomenės savimonės formavimą. Apsilankymas ir edukacinės pastangos šioje vietoje gali gerokai paveikti jaunų žmonių pažiūras. Čia mokoma tolerancijos ir parodoma, kad galime pasakyti „ne“ ksenofobijai, prietarams, stereotipams ir rasinei diskriminacijai. Žmonijai niekuomet visiškai neišsivaduos iš šių neigiamų reiškinių, ir jei ilgainiui neliktų kas jiems pasipriešina, tai gali privesti prie neišsivaizduojamo barbarizmo – nė vienas civilizuoto pasaulio centras nėra nuo to apsaugotas.

Nuolatinis muziejaus gidų ir mokytojų bendradarbiavimas yra būtinas tam, kad mokiniams kuo geriau perduotume universalią žinią ir moralines pamokas, kurias mums pateikia Holokausto istorija. Aušvico–Birkenau muziejaus edukaciniame centre mokytojai gali sužinoti istorinius faktus, gauti kruopščiai parengtą pagalbines mokomąją medžiagą, taip pat pamokų planus, kad jaunuoliai tinkamai pasirengtų apsilankymui mūsų muziejuje ir papildytų žinias po apsilankymo.

Dėl gairių kaip mokyti apie Holokaustą, [spauskite čia](#).

Jei reikia daugiau informacijos, kodėl svarbu mokyti apie Holokaustą, [spauskite čia](#).

Pedagoginės gairės kaip mokyti apie Holokaustą, [spauskite čia](#).

Patartina, kad prieš vykdami į autentiškas ir neautentiškas Holokausto vietas mokytojai ir mokiniai susipažintų su tų įstaigų interneto svetainėse skelbiama informacija. Iki šios dienos išsamiausia su Holokaustu susijusių autentiškų ir neautentiškų vietų sąrašą su interaktyviu žemėlapiu, kuriame nurodytos visos Holokausto įamžinimo vietos, institucijos ir muziejai nacių aukoms atminti, galima rasti www.memorial-museums.net/.

/Nuotrauka: Gyvuųjų maršas Aušvice–Birkenau, Lenkijoje. 2005 metai/

Be to, šis papildomas nuorodų sąrašas, nors ir nėra išsamus, taip pat gali praversti planuojant išvykas į su Holokaustu susijusias vietas Tarptautinės Holokausto studijų grupės šalyse narėse ir kitose šalyse.

Argentina

<http://www.fmh.org.ar>

Austrija

www.mauthausen-memorial.at

<http://www.schloss-hartheim.at>

Belgija

<http://www.cicb.be>

Kanada

<http://www.mhmc.ca>

Kroatija

<http://www.jusp-jasenovac.hr>

Čekijos Respublika

<http://www.pamatnik-terezin.cz>

Prancūzija

www.memorial-cdjc.org

Vokietija

www.gedenkstaettenforum.de

<http://www.stiftung-bg.de/gums/en/index.htm>

www.topographie.de

www.ghwk.de

<http://www.buchenwald.de>

www.ravensbrueck.de

www.bergen-belsen.de

www.kz-gedenkstaette-dachau.de

Vengrija

<http://www.hdke.hu>

Izraelis

www.yadvashem.org

www.gfh.org.il

www.massuah.org

Italija

<http://www.windcloak.it/cultura/risiera.htm>

Lietuva

<http://www.jmuseum.lt>

Meksika

<http://www.memoriaytolerancia.com>

Nyderlandai

www.annefrank.org

www.westerbork.nl

www.nmkampvught.nl

<http://www.hollandscheschouwburg.nl>

Norvegija

<http://www.hlsenteret.no>

Lenkija

www.auschwitz.org.pl

www.belzec.org.pl

<http://www.majdanek.pl/>

Pietų Afrika

<http://www.ctholocaust.co.za>

Jungtinė Karalystė

www.iwm.org.uk

www.het.org.uk

<http://www.bethshalom.com>

Jungtinės Amerikos Valstijos

www.ushmm.org

<http://www.mjhnyc.org>

<http://www.wiesenthal.com>

<http://www.hmh.org>

www.flholocaustmuseum.org12